

پیشگیری از جرائم رشاء و ارتشاء

دریاست کیفری ایران

سید امین میرزایی

رأمد درایتی

رأمد نومانی

www.ketab.ir

سرشناسه : میرزایی، سید امین/ ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآور : پیشگیری از جرائم رشاء و ارتشاء در سیاست کیفری ایران/
مؤلفان: سید امین میرزایی، حامد درایتی، حامد گومه‌ای
مشخصات نشر : تهران: فانوس دنیا، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری : ۲۲۷ ص. ۱۴/۵×۲۱/۵ س. م.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۷-۸۴-۰ :
دهبندی دیویی : ۳۴۵/۵۵۰۰۲۳۲۳
شماره کتابشناسی ملی : ۶۱۵۱۰۲۷



www.sanposedonya.ir
Sanposedonya@yahoo.com

پیشگیری از جرائم رشاء و ارتشاء در سیاست کیفری ایران

نویسندگان: سید امین میرزایی، حامد درایتی، حامد گومه‌ای

انتشارات: فانوس دنیا

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۷-۸۴-۰

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۴۵۰.۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱	پیش‌گفتار
۵	فصل اول: کلیات
۵	فصل اول: مفاهیم و پیشینه تاریخی
۲۱	فصل دوم: مبانی و درآمدی بر نظام وحدت یا دوگانگی رشاء و ارتشاء
۳۹	بخش دوم: ایران مجرمانه رشاء و ارتشاء
۳۹	فصل اول: مبانی قانون رشاء و ارتشاء
۶۷	فصل دوم: رکن درآمدی و ارتشاء
۱۱۳	فصل سوم: رکن مالی و ارتشاء
۱۲۵	بخش سوم: پاسخ‌های کیفری
۱۲۵	فصل اول: پاسخ‌های کیفری سرکوب
۱۷۱	فصل دوم: پاسخ‌های کیفری ارفاقی
۲۰۵	بخش چهارم: ارزیابی مطالب و ارائه پیشنهادات
۲۰۵	فصل اول: ارزیابی مطالب
۲۱۹	فصل دوم: ارائه پیشنهادات
۲۲۳	فهرست منابع و مآخذ
۲۲۳	الف) کتاب‌های فارسی
۲۲۵	ب) کتاب‌های عربی
۲۲۶	ج) مقالات، جزوات و پایان‌نامه‌ها

مقدمه

جرم یک پدیده اجتماعی و منبعث از بطن جامعه است و هر جامعه‌ای کم یا بیش با این پدیده آشنایی دارد و به طور کلی می‌توان گفت که جرم با انسان هم‌زاد است و تاریخی به قدمت انسان دارد. از زمانی که دشت قتل بر قتل برادرش هابیل گشوده شد، نخستین طفل مذکور و نابالغ به نام قتل به دنیا آمد و پس‌از آن به کرات تکرار گردید و این جامعه انسانی است که با گذر زمان به تعداد و انواع جرائم می‌افزاید و نقش خاصی به آن می‌دهد، طبیعتاً هر جامعه‌ای با توجه به مسائل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خود جرائم خاصی را می‌طلبد. مسلم است در جامعه‌ای که از نظر اقتصادی فقیر باشد یا اختلافات طبقاتی در آن وجود داشته باشد، جرائم مالی بیشترین آمار را به خود اختصاص خواهد داد.

رشاء و ارتشاء نیز گونه‌ای از اعمال مجرمانه و به‌عنوان یکی از پدیده‌های شوم اجتماعی می‌باشند و به جرأت می‌توان گفت جامعه‌ای وجود ندارد که از گزند این اعمال مجرمانه مصون و در امان باشد.

هر جامعه‌ای با این جرائم آشنایی دارد و این جرم ارتباط (مستقیم یا غیرمستقیم) با مسائل سیاسی - اقتصادی - اجتماعی فرهنگی و علی‌الخصوص با مسائل اعتقادی و دینی افراد جامعه دارد. مسلماً جامعه‌ای که از نظر اعتقادات دینی و مذهبی در حد مطلوب و قابل قبول باشد، میزان این نوع جرائم به حداقل خود نواهد. رسیدن در یک جامعه اسلامی که اعتقاد به روز حساب به عنوان یکی از اصول دین پذیرفته شده و شخص مسلمان به آن اعتقاد راسخ دارد، شخص در مواجهه با عمل پلید رشوه معادلاً به خاطر می‌آورد و اینکه اگر با اخذ رشوه حقی را از کسی ضایع نماید یا باطلی را حق جلوه دهد، باید در دادگاه عدل الهی پاسخگوی اعمال خود باشد. البته باید این سخن معصوم را نیز مدنظر قرار داد که گفته‌ام فقر از درب خانه ورود کند، ایمان از پنجره بیرون می‌رود. نتیجه اینکه جرائم رشاء و ارتشاء بیشترین ارتباط را با مسائل عقیدتی و دینی دارد و بدیهی است که آمار ارتکاب چنین جرائمی در جوامع اسلامی نسبت به سایر کشورها پایین می‌باشد. بنابراین جرائم رشاء و ارتشاء نیز مانند سایر پدیده‌های اجتماعی در تمام جوامع با شدت متفاوت وجود دارد و جامعه ما نیز از این مورد استثناء نمی‌باشد.

بزه‌های رشاء و ارتشاء از جرائم علیه آسایش می‌باشند که گیرنده وجه یا مال با علم و اطلاع و سوءنیت اقدام به اخذ وجه یا مال می‌کند. برای تحقیق این جرائم وجود دو طرف راشی (رشوه دهنده) و مرتشی (رشوه‌گیرنده) لازم است این جرائم نیز مانند

همه جرائم دارای عناصر مادی، معنوی و قانونی می‌باشند که فقدان هر یک از آن‌ها موجب عدم تحقیق این جرائم می‌شوند.

قانونگذار ایران در جرم‌انگاری این جرائم ساختار دوگانگی را پذیرفته و هر یک را جرم مستقلی محسوب نموده است.

بزه ارتشا از جمله جرائم توصیفی است بدین معنا که فقط قانونگذار صفت خاصی را برای بزه‌کار شرط نموده است این شرط همان کارمندبودن مرتشی است، برخلاف رشاء که هر شخصی می‌توان مرتکب آن شود.

در حقوق ایران به استثناء مواردی که قانونگذار مقرر نموده است، داه‌ان و ممیزان و ... اگر وصف مستخدم دولت بودن درگیرنده وجه مجازات نداشته باشد، عمل مرتکب از شمول بزه ارتشاء خارج می‌شود و مأمور عناوین دیگری مثل کلاهبرداری، تحصیل مال از راه نامشروع ... می‌شود.

موضوع این جرائم در حقوق ایران شامل وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مال و معامله صورت می‌باشد. مانند بعضی از کشورها شامل منفعت غیرمادی نمی‌شود و فقط منفعت مادی را شامل می‌شوند. در حقوق ایران جرائم رشاء و ارتشاء از جمله جرائم عمدی و مطلق محسوب می‌شوند.

شروع به جرم در حقوق ایران در هر دو جرم وجود دارد و فقط تفاوت در عنصر قانونی شروع به جرم می‌باشد که در بزه رشاء قانون مجازات اسلامی می‌باشد و در جرم ارتشاء قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء اختلاس و کلاهبرداری؛ همچنین توافق (قبول وعده) در حقوق کیفری ایران می‌تواند شروع به جرم محسوب شود.

در قانون مجازات ایران مجازات راشی و مرتشی با هم متفاوت می‌باشد. در حقوق کیفری ایران نصاب مالی و ارتشاء از طریق تشکیل و رهبری شبکه چندنفری از عوامل تشدید می‌باشد و ارتشاء در هیچ حالت مشمول تخفیف نمی‌شود.

همچنین آگاه‌ساختن مأمورین قبل از کشف جرم یا در ضمن تعقیب یا اقرار راشی در صورتیکه موجبات تسهیل تعقیب مرتشی را فراهم سازد، از عوامل تخفیف از مجازات شخصی راشی می‌باشد. در حقوق کیفری ایران اگر راشی برای حفظ حقوق حقه خود رشوه دهد، از مجازات معاف می‌شود.

در این کتاب سعی شده با تجزیه و تحلیل قوانین و مقررات جزایی در خصوص این جرائم تا حد امکان به بررسی و شناسایی ارکان اختصاصی جرائم مذکور و همچنین نظریات فقهای امامیه در مورد این جرائم پردازیم.